

JUTRANJE NOVOSTI

NARODNO RADIKALNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan zjutraj, izveniš ponedeljek. Mesečna naročnina: v Ljubljani Din 10.—, po pošti Din 12.—, inozemstvo Din 20.—
Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/1. — Telefon št. 213
Erojavni naslov: „Novosti-Ljubljana“.
Upravništvo: Marjini trg št. 8. — Telefon št. 44.
Oglaš po tarifu. Sprejemajo se le do 15. ure.
Pisanim vprašanjem naj se priloži znak za odgovor.
Račun pri poštnem č. k. uradu št. 13.233.

Jernej Javornik:

Korupcija.

(iz vrst slovenskih pisateljev.)

Bilo je to v letu Gospodovem 1914 tam gori na nemški strani, kjer so bili po raznih univerzah raztreseni slovenski in drugi jugoslovski študentje. Ozračje je bilo že precej nasičeno in vojna slutnja je plula po zraku.

Na enem izmed sestankov je takrat sklenila v Gradcu narodna radikalna mladina slovenska in srbohrvaška (iz današnjih prečanskih pokrajin) v počitniškem času pričeti praktično iredentično delo in ustanovljati po vaseh in timne krožke zaupnih, trdnih in zvestih mladencev in mož, ki naj bi se zavezali, da v slučaju vojne s Srbijo ne bodo rabili orožja proti lastnim bratom. Do realizacije tega sklepa sicer ni prišlo, ker je preje izbruhnila vojna, vendar pa priča o iskrenosti te mladine dejstvo, da je izmed takrat navzočih Slovencev en sam izgubil na avstrijski fronti življenje, medtem ko se je ostalim posrečilo deloma priti v Rusijo, kjer so vstopili v dobrovoljske legije, deloma pa so kot »p. v.« v avstrijski armadi med slovenskimi vojniki skušali buditi zavest, da Avstrija ni naš dom.

Komaj devet let je minilo odtlej — in glej čudo! Ime, ki nam je bilo takrat sveto, načela in ideali, za katere smo tvegali svoje eksistence, svoje mlado življenje in med vojno celo življenje in imetje naših najbližjih sorodnikov, to ime je danes, po devetih letih, naenkrat prekleto in sramotno. Da je igra še grša, ga preklinjajo in sramote najbolj ravno tisti, ki so nas nekoč najbolj ogrevali zani.

Nisem politik in ne morem razumeti tega. Nekdaj so stari liberalci imenovali to narodno radikalno mladino prenapetost in sanjače, ki zasluži malo kazni z Dunaja, danes so nekdanji voditelji iste mladine združeni s takratnimi liberalci v boju zoper — narodne radikale. Kdor hoče kaj sklepati iz tega, naj sklepa sam, jaz mu ne znam razvozljati tega voila. Ako bi se hotel pokoriti modri, bi dejal: korupcija! Pri nas Slovenceh, ki smo nepokvarjeni, ki smo takorekoč angeli božji sredi Sodome, je namreč korupcija — modna beseda. Pojdi danes, kamor hočeš, nastopi, kjer ti drago, ako odpreš usta in izustiš kralito besedo korupcija, uspeh gotovo ne izostane. Res, daleč smo zajadrali v svobodi! Ako pa so tako padli nekdanji idealisti, kako naj se potem čudimo oni črnožolti gospodi, ki nosi ljubezen na ustnicah, na jeziku pa strup, iz registra teh pobožnih bojnikov za »svobodo slovenskega naroda« samo par spominov!

Gospod, ki je bil za časa naših bridkoslovnih narodnih vlad pri priliki poverjenik za notranje zadeve, je bil svojčas ravnatelj slovenske trgovske šole. L. 1909. se je prišel k njemu vpisat šestnajstleten deček, ki ga je slavni gospod ravnatelj takole nagrahnil:

»Glejte, da ostanete zvesti našim katoliškim načelom, ako hočete izhajati pri nas!«

To sicer ni nasilje in ne korupcija, tisti mladenič pa je vendarle raje pokazal še pred začetkom šolskega leta temu lepemu ravnatelju in njegovi dični soli hrbet in si ohranil svobodo vesti in prepričanja.

Malo kasneje se je drug odlični katoliški veljak uveljavil v gimnaziji. Bil je tam dijak, ki se je pečal pridno s slovensko književnostjo in dobro, prav dobro obvladal jezik. Pravijo, da je pozneje celo zašel med slovenske literate.

Prvo slovensko nalogo, ki jo je tedaj omenjeni profesor bral, je nagradil temu mladeniču z »zadostnim«. Djak je bil seveda precej poparjen in je potopil krivico nekemu sošolcu. Naslednja naloga je že bila prav dobra. Sošolec je pojasnil: »Povedal sem mu, da si »naš« človek.«

Res, oddele dijak s tistim profesorjem ni imel več nadlog. Bil je »naš«, dasi ga ni nihče vprašal, ako je res »naš«. Ker je znal profesor tako imenitno vzgajati, je postal po preteku enega samega leta definitivno in še danes poučuje in vzgaja slovensko mladino. O literaturi ima visoke pojme. Novomeški študentje namreč vedo povedati iz njegovih ust lepo kratkico, da je na primer O. Zupancičeva »Duma« brezpomembna beseditev.

Naša vlada zahteva izpraznitev Delte in Baroša.

Beograd, 9. marca. (Z) Posvetovalna komisija za pogajanja z Italijo je imela včeraj sejo, kateri je predsedoval dr. Matko Laginja in katere so se udeležili člani admiral Prica, dr. Angelič, Jurij, Kučič, Hreljanovič, dr. Mogan in drugi. Seji je prisostvoval tudi zunanji minister dr. Ninčič, ki je po podrobnem poročilu o dosedanem poteku pogajanj z Italijani obrazložil stališče naše vlade do Italije. Italijanska vlada se je namreč postavila na stališče, da je z izpraznitvijo Sušaka zadostila določbam rapalske pogodbe in s. margheritskih konvencij. Italija smatra, da rapalska pogodba in konvencije, sklenjene v S. Margheriti, predvidevajo le evakuacijo mesta Sušaka, ne pa tudi Delte in luke Baroša. Temu nasprotno pa zahteva naša vlada odločno, da Italijanske čete takoj izpraznijo Delto in Baroš, ker ta dva kraja tvorita bistven del Sušaka. Člani komisije menijo, da se bo tudi v tem pogledu dal doseči z Italijani prijateljski sporazum.

Beograd, 9. marca. (Z) Danes dopoldne je bil iz Opatije poklican predsednik jugoslovenske delegacije paritetne komisije dr. Otokar Rybář, da poroča zunanjemu ministru dr. Ninčiču o dosedanem poteku pogajanj z Italijani. To se je zgodilo zaradi tega, ker je prišlo iz Opatije obvestilo, da je italijanska delegacija poslala enega svojih članov v Rim, da predloži ministrskemu predsedniku obširno poročilo. Dr. Rybář dospe v nedeljo v Beograd, kjer sprejme tudi novinarje, da jih obvesti o dosedanem delovanju paritetne komisije.

Beograd, 9. marca. (Z) Komisija za razmejitve z reško državo ima danes sejo, na kateri se določijo navodila za našo delegacijo paritetne komisije, katere ponese v Opatijo dr. Mogan.

Beograd, 9. marca. (Z) Minister za zunanje posle dr. Ninčič je poslal

našim članom paritetne komisije za razmejitve med Jugoslavijo in Reko pooblastila. Načelnik naše delegacije te komisije je general Ljuba Milčić.

Opatija, 9. marca. (Izv.) Sinočnja seja paritetne komisije je trajala poldrugo uro. Izdan je bil sledeči uradni komunik: Na današnji seji, 8. marca, sta se obe delegaciji zedinili o potrebi skupnega razpravljanja o raznih vprašanjih, ki jih vsebuje člen II. st. margheritskih konvencij. Nato sta si delegaciji izmenjali misli o nadaljevanju dela, ki ga je treba izročiti izvedencem v proučevanje.

Trst, 9. marca. (B) O razgovoru med ministrskim predsednikom Mussolinijem in načelnikom italijanske delegacije paritetne komisije v Opatiji, Matteom Gentilijem, ni bil objavljen nikak komunik. Doznava se, da se italijanska delegacija ne strinja z naziranjem jugoslovenske delegacije. Italijani bodo poskušali dokazati neutemeljenost jugoslovenskih zahtev, ne pa njene umestnosti. Mussolini je izjavil v parlamentu, da ostaneta Delta in luka Baroš pod italijansko okupacijo, dokler ne postane Reka pravno veljavna in priznana država. Po toimačenju Mussolinija, ki se opira na načelo s. margheritskih konvencij, je Reka država v začetku, pravna država pa postane šele tedaj, ko ustvari paritetna komisija pogoje za njeno življenje. Zaradi tega smatra Mussolini, da se more izvršiti šele potem podrobna razmejitev med Jugoslavijo in Reko.

KONČNA IZPRAZNITEV ZADRSKE CONE.

Split, 9. marca. (Z) Končna izpraznitev zadrske gospodarske cone se izvede v nedeljo, 11. t. m. z vojaško parado na Murvici, katere se udeležijo med drugimi tudi generala Milčić in Barberis in načelnik zdravstvenega oddelka za Dalmacijo dr. Ivetič v imenu pokrajinske uprave.

Volilno gibanje.

Beograd, 9. marca. (B) Prihodnji teden se namerava ministrski predsednik Pašić peljati z ministrom Ljubo Jovanovićem v južno in severno Dalmacijo ter v Bosno in Hercegovino. Davi je odpotoval v svoje volilno okrožje minister Marko Trifković. Pravosodni minister dr. Laza Marković se nahaja na agitacijskem ptoovanju po Bosni in Hercegovini. Tudi ostali ministri odpotujejo danes ali jutri v svoja volilna okrožja. V Beogradu ostanejo le ministri Vujičić, dr. Ninčič in dr. Perić.

Beograd, 9. marca. (K) Policija na Cetinju ima v rokah nekaj pism in važnih dokumentov bivšega črnogorskega ministra Sekule Drljevića, ki je sedaj odvetnik v Zemunu in kandidira na ministrski listi Vesovića, pristaša pok. črnogorskega kralja Nikite. Policija je izročila ta pisma in dokumente oddelku za zaščito države, ki bo postopala po zakonu.

Sombor, 9. marca. (B) Predsednik nemške stranke v Somboru dr. Kraft je vložil na sodišču tožbo zoper kandidata bunjevačko-šokačke stranke Palica, ki je na nekem govoru v Apatinu izjavil, da je dr. Kraft v službi radikalne stranke in da je od nje plačan.

Versailleska pogodba nespremenljiva

London, 9. marca. (K) V spodnji zbornici je bilo stavljeno na vlado vprašanje, ali obstoja med Veliko Britanijo in Francijo kak dogovor, ki bi preprečil, da bi Francija kot dopolnitev versailleske pogodbe sklenila posebno mirovno pogodbo. Ministrski predsednik Bonar Law je to zanikal, hkrati pa pripomnil, da je k dopolnitvi pogodbi med

dikalne stranke in da je od nje plačan, in da je nemška stranka v Vojvodini sklenila pakt z Italijani.

Novi Sad, 9. marca. (B) Finančni minister dr. Stojadinović in dr. Slavko Miletić sta se povrnila iz Palanke v Novi Sad, kjer sta se udeležila velikega zborovanja tukajšnje organizacije Narodne radikalne stranke. Razen dr. Stojadinovića in dr. Miletića je govorilo tudi več kandidatov. Šhod je bil dobro obiskan. Zvečer so tukajšnji trgovci in obrtniki priredili večerjo na čast finančnemu ministru dr. Stojadinoviću.

Veliki Bečkerek, 9. marca. (B) Tukajšnja organizacija Narodne radikalne stranke je imela sejo, na kateri so razpravljali o pripravah za sprejem ministrskega predsednika Nikole Pašića, šefa radikalne stranke. Deputacija iz Velikega Bečkereka je namreč pred kratkim posetila predsednika vlade in ga naprosila, naj obišče njihov mesto in govori na zborovanju Narodne radikalne stranke. Predsednik Pašić je obljubil, da pride dne 15. t. m. v Veliki Bečkerek. Zaradi tega se tukaj vrše priprave za kar veličastnejši sprejem ministrskega predsednika.

Francijo in Nemčijo, s katero bi se utegnili spremeniti versaillesko mirovno pogodbo, potrebna pritrditev ostalih držav, ki so versaillesko pogodbo sodelpisale.

Berlin, 9. marca. (K) Zasedbo rheinavskega pristana je vse mannheimsko pristanišče v rokah Francozov.

tami, ali je to pošteno? Kako je vendar mogoče, da v borbi zoper neko namišljeno korupcijo izbira naše ljudstvo voditelje, ki so sami tako nizkotni, da ne morejo zadržati svoje strankarske strasti niti napram — otrokom?!

Med vojno smo gledali Pašića kakor božanstvo. Od njegovih genialnih zmognosti smo pričakovali rešitve, danes pa postavljamo zoper njega motivirane sence, ki niti same sebe ne znajo obvladati. Narod moj — to je korupcija!

Mariborski občinski svet.

Maribor, 9. marca.

Nocojšnja seja občinskega sveta je bila razmeroma slabo obiskana. Zupan sporočil zahvalo rodbine pok. dr. Ivani Tavčarja za izraženo sožalje. Pred prehodom na dnevni red zahteval dr. Jerovšek (SLS), da se prečita zapisnik občinske seje od 7. februarja, češ da vsebuje nekatere netočnosti in neresnice. Zupan zavrne to zahtevo z utemeljitvijo, da je bil zapisnik odobren od dveh overovalcev, ki so o tem poročali tudi na občinski seji. Naknadno popravilne zapisnika bi bilo proti veljavnim načelom, ker bi se sicer na ta način lahko zahtevala revizija zapisnikov iz lanskega leta. Dr. Leskovar (SLS) poudarja, da je v interesu vsega občinskega sveta, da vsebuje zapisnik samo resnične podatke. Očita zupanu, da se je skliceval na neko uradno poročilo, ki ga sploh ni bilo. Dr. Leskovar zahteva, da se protest kluba SLS sprejme v zapisnik in izjavlja, da klub v znak protesta zapusti dvorano. Med raznimi medklubi so občinski svetniki SLS nato odšli iz dvorane. Ker je občinski svet postal s tem nesklepen, je zupan prekinil sejo ter sklical načelnike klubov na posvetovanje. Po prihodu nadaljnjih občinskih svetnikov je občinski svet postal zopet sklepen, in se je seja čez deset minut mogla nadaljevati. Določili so se še manjkajoči štirje člani volilnih komisij, ki se je izvršila razdelitev članov na posamezna volišča. Zupan prečita nato predlog SSJ glede najetja posojila za zgradbo stanovanj, ki ga je utemeljeval v imenu predlagateljev občinski svetnik Bahum. Zupan pojasni, da se je o tem občinskem svetu že sicer sklepalo, vendar pa se je realizacija sklepa zaradi znane akcije SLS proti občinskemu davkom, ki so bili namenjani v gradbene vrste, kakor tudi zaradi zavlačevanja proračunske debate do sledi ozmogočil. Splošno pomanjkanje denarja povzroča tudi sedaj velike težave. Pomanjkanje lastnega kapitala sili ne le občine, ampak tudi razna zasebna podjetja, da iščejo tuje pomoči. Težkoče v tem oziru se delajo tudi v Beogradu in v Ljubljani. Da se predlog natančno prouči, se zadeva odkazuje odboru. Predloga kluba SSJ zahteva, da se, z ozirom na to, da je dose-

danil pravni odsek, ki ga je predstavljal dr. Leskovar, vlagal tožbe in predlagal pravde, ki so bile nepotrebne in občini uprav v škodo, poveril vsakokratno zastopstvo v pravnih zadevah odvetnikom, ki niso občinski svetniki. Predlog se sprejme. V zadevi kavcije za neplačano carino v znesku 611.000 kron, ki jo je za občino plačala svojčas Jadranska banka, se sklene, da pristopi v tekoči pravdi med državnim zakladom in Jadransko banko občina kot postranski udeleženec. Prošnji dr. Franza za podaljšanje roka, določenega za zgradbo trinadstropne hiše na vogalu Slovenske in Gosposke ulice (prostor Tegetthofove roistne hiše), se ugodí v tem zmislu, da se mu rok podaljša do 1. aprila 1924. Ako do tega roka ne prične z gradnjo, zapade prodana hiša zopet v last občine. Pravilnik za šolske zdravnike, ki temelji na najmodernejših načelih, se odobri soglasno. Istotako se ugodí raznim ugovorom zoper nadmerno predpisano porabo vode, to pa zaradi napak pri vodovodu oziroma pri vodomerih. V občinsko zvezo se sprejmejo štiri osebe. Številnim ugovorom gostilničarjev in kavarnarjev zoper odmerjenje gube zaradi malomarnega pobiranja nočnega gostilniškega davka se deloma ugodí v tem zmislu, da se znižajo globe od 250 na 100 dinarjev oziroma od 1000 na 500 dinarjev. Narodnemu gledališču se sklene izplačati od podpore, določene v proračunu, prvi brok v znesku 25.000 dinarjev, drugi brok v isti višini pa se izplača v začetku prihodnje seže. Pokrajinska uprava je dovolila, da se v Mariboru vrši vsak petek svinjski sejem. Predlog za zvišanje klavniške pristojbine se odkloni, ker bi to lahko odbilo izvoznice. Za tržno nadzorstvo se sklene poslati uradnika v svrhu primerne strokovne izobrazbe v šolo na Dunaj. Za branjeve in razne kmetijske prodajalce na trgu se določijo prodalni časi. Ob nedeljah in praznikih se sme predajati na trgu le do 11. ure dopoldne. Istotako se sklene izvesti ločitev branjeve od kmetije. Sejmari in krošnarji nimajo pravice trgovanja v mestu. — Ob 10.30 zvečer zaključí zupan Orčar javno sejo, nakar se vrši tajna seja.

Obnovitev lausanske konference?

London, 9. marca. (K) Turški ministrski predsednik Reuf-beg je poseben poročevalcu »Daily Maila« sporočil, da so sedaj predloženi zavezniškom turški protipredlogi. Predlogi so sestavljeni v spravljivem duhu in gre do za tem, da pride kmalu do miru.

Pariz, 9. marca. (K) Kakor poroča »Echo de Paris« iz Londona, so v političnih krogih mnenja, da bi se utegnile zopet pričeti razprave med Turčijo in zavezništvu v Lausanni.

Pariz, 9. marca. (K) »New York Herald« javlja iz New Yorka, da hočejo Zedinjene države dati zavezniškom pri-

liko, da sklenejo s Turčijo mir, predno bi se same začele pripravljati, da ločeno razpravljajo s Turčijo. (W)

Angora, 9. marca. (K) Posebni kurir je včeraj odpotoval v Carigrad s turškimi protipredlogi. Ako se ti protipredlogi sprejmejo, je angorska vlada pripravljena, poslati delegacijo v mesto, ki naj se sporazumno določi. Tudi čas, kdaj naj se to zgodi, naj bi se določil po predhodnem sporazumu.

London, 9. marca. (K) Angleška vlada je izdala modro knjigo o lausanski konferenci. (W)

Dunajski prostozidarji prorokujejo nove svetovne zapletitja!

Dunaj, 9. marca. (K) Kakor poroča »Acht-Uhr-Blatte«, je dunajski prostozidarska loža poslala na inozemske lože proglas, v katerem opozarja na preteče težke zapletitja v Evropi, ki utegnejo nastati vsled zasedbe Poruhra po Francozih in Belgijcih, in poziva vse organe prostozidarstva, naj se v

svojem delokrogu potrudijo, da vendar enkrat stopijo na mesto sovraštva in sile človečanstvo in pametna naziranja. V proglasu se načenja tudi vprašanje, kaj naj in kaj more prostozidarstvo storiti, da se odpravijo grozeče nevarnosti in da se ohrani mir v Evropi, morda celo na vsemu svetu.

Pravna konvencija s Češkoslovaško.

Beograd, 9. marca. (B) Danes so dospeli semkaj češkoslovaški delegati, ki jih spremlja državni svetnik dr. Babnik iz Ljubljane. Ta delegacija bo podpisala konvencije med našo državo in Češkoslovaško, ki so se sklenile v Ljubljani.

Razmejitev z Madžarsko.

Subotica, 9. marca. (B) Kakor se poroča iz Velike Kikinde, je jugoslovensko-madžarska razmejitvena komisija v Veliki Kanži po napornem delu določila definitivno mejo med našo državo in Madžarsko ob Dravi do Barča. Danes je komisija odpotovala v Segedin, kjer določuje mejo ob reki Körösu.

Konferenca v Nišu.

Beograd, 9. marca. (Z) Ker je odpotoval član bolgarske delegacije konferenc v Nišu, Petrov, v Sofijo po nadaljnja navodila svoje vlade in se še ni povrnil v Niš, se včeraj seje konferenca niso moge nadaljevati, čeprav se je naš delegat Lazić že povrnil iz Beograda, kjer je dobil nove instrukcije od zunanjega ministra dr. Ninčiča. Pričakuje se, da se bolgarski delegat Petrov povrne danes v Niš.

VELIK POŽAR.

Brod na Savi, 9. marca. (B) Sinoči je izbruhnil v tukajšnjih delavni-

cah za lokomotive, vagona in stroje velik požar, ki je uničil mizarški in strugarski oddelki. Uničenih je tudi mnogo drugih naprav. Iz okolnosti, kako je ogenj izbruhnil, se sklepa, da so bile delavnice zažgane. Škoda znaša nad deset milijonov dinarjev.

HOLEČKOVA PROSLAVA V BEOGRADU.

Beograd, 9. marca. (B) Jugoslovensko - češkoslovaška liga v Beogradu je priredila sinoči v veliki dvorani nove univerze proslavo sedemdesetletnice Josipa Holečka, velikega češkoslovaškega književnika in predsednika Udruženja češkoslovaških novinarjev in književnikov ter enega največjih prijateljev našega naroda. Podpredsednik Češkoslovaške - jugoslovenske lige, profesor dr. Marjanovič, je v kratkih potezah obrazložil značaj in naloge lige. Dejal je, da so danes v Evropi tri kulture: najstarejša, zapadna, personalistična; v Angliji in Francozih druga, srednjeevropska, nemška in tretja, vzhodnoevropska, ki jo predstavljajo Slovani.

Današnje prireditve

v Ljubljani:

Drama: »Othello.« Izveva.
Opera: »Tosca.« Red B.
Kino Matice: »Lumpaci Vagabund.«
Kino Ideal: »Jadranska smrt.«
Kino Tivoli: »Dr. Mabuse, igr.« III. d.

Nična lekarniška služba v Ljubljani:
Tekoči teden: lekarna Sušnik na Marjiniem trgu in kurali na Gosposvatski c. 10.

Belokranjski minister.

Metlika, 9. marca.

Ne samo Novomeščani, ampak tudi Belokranjci smo ponosni na svojega ministra Zupaniča. Belokranjec je sploh ponosen človek in se odlikuje po posebnem kraljevem rodoljublju, v katerem občuti vsako odklonjanje svojega rojaka za odklonjanje celega okraja in lastne osebe, Belokranjec se čuti vedno kot celoto in pri njem pomeni del vedno celoto.

Belokranjec pa združuje s svojim ponosom tudi praktično stran, on je trgovec, ki dosti potuje in opazuje, on je zelo podjeten človek, ki se ne boji široke luže in rad poskusi tudi v Ameriko. Sploh ni v Belokranju skoro hiše, iz koje ne bi 2 do 3 člani poznali Amerike. Tako je Belokranjina nekaka mala Amerika. In nekoliko ameriških naprednosti in mišljenja prinese vsak Belokranjec s seboj. V Ameriko nese zaprti farovski bučo, domov se vrne z bistro, praktično ameriško glavo. Belokranjec s svojo ameriško pametjo ne more razumeti dveh stvari in jih smatra za največjo sramoto »starega kraja«: 1. farovško komando. Ker ni v Ameriki farovške komande, zato pa se zbira tam bogastvo celega sveta, zato ljudje v Ameriko bežijo iz vseh krajev, kjer drži farovška komanda ljudi v neumnosti, lenobi in beraštvu; 2. pisano mavrico malih slovenskih strank. V Ameriki živijo vendar bogati in pametni ljudje in ob volitvah poznajo samo dve veliki stranki. Pri nas pa hoče imeti že vsaka zanikerna vas tucat malih strank. Kam to vodi, čutimo pri vsaki grizljavi kruha, pri vsakem požirku vina, ker postaja draginja takorekoč od grizljaja do grizljaja, od požirka do požirka večja. In to samo zato, ker vsaka mala stranka podraži življenje: mora vzdrževati drago organizacijo, plačevati tiskarne in časopise, voditelje in agitatorje. Vsi ti ljudje sami nič ne zaslužijo, a vendar dobro živijo ob denarju, ki delo nujno draginja. Tem veseljem, lahkotnim političnim organi-

stom pa pritiskajo mehove na vse pretege farovski komunisti, ki hočejo iz samega sovraštva zrezati našo državo na mršave ocvirke malih strank. Ali belokranjska ameriška pamet že obrača hrbet farovski komandi. Kako je nekdanj v kočijah drdrala pitana in glazava farovška ošabnost in ubogi, prestrašeni kmet se je že pol ure naprej odkrival temu napihnjenemu drdranju! In sedaj? V raztrganih škornjih in zašepanih suknji drsa sestradani farovski komunist in se že od daleč odkriva vsakemu boljšemu kmetu, svojemu gospodu. Da, da, časi so se temeljito obrnili svobodni jugoslovanski kmet postaja gospod, farovski komunist pa hlapč!

Pa tudi mešetarjem - voditeljem malih strank ameriški bistri Belokranjec nič ne verjame in se samo smeje njih zabijemu napihovanju, ker ve, da so vsi ti mešetariji - voditelji le hlapčki in pastirji velikih strank. Belokranjec dobro ve, ako hoče kaj dobiti od gospodarja, da mora iti naravnost k njemu v hišo, a ne v hlev k pastirju, h gospodini ob ognjišču, a ne k pestunji, ki pere za hišo plenice. Naš Belokranjec je veren in ve, da nam daje samo veliki Bog lepo vreme in ljubo zdravje, napojen hlev in bogato žetev. Ako hoče torej kaj izprositi, se mora obrniti naravnost na Boga, ne na ubogo cerkveno miš, ki gloda samo to, kar pade pod mizo. Ali niso vsi voditelji malih strank same cerkvene miši, ki nimajo same kaj glodati, pa se povzdigujejo nad Boga?

Zato pa bomo vsi pošteni in ponosni Belokranjci volili 18. marca veliko Narodno radikalno stranko, ki je ustanovila našo državo in ki jo zastopa naš »dobričnik Miko«, naš belokranjski minister Zupanič 18. marca hočemo sesti kakor svatje za veliko in bogato pogrnjeno mizo naše Narodne radikalne stranke, nočemo več voglariti okoli svatovske hiše, da bi nam ponujali ostanke in pocejke naše male mešetarske stranke.

„Jutro“ proti Hribarju.

Politična pesem,
grda pesem.

Goethe.

Politika čisto izpridi najboljše značaje. Sredstva strankarske politike so pogosto grda in ostudna, žal, posebno pri nas Slovencih, ki nismo nikdar imeli svoje državnosti in zato nimamo ne diplomatov ne politikov, ki imajo bister pogled nekoliko dalje čez domači plot. Ako pa se nam pokaže tedaj kak izreden talent, podprt z močno individualnostjo, ki točno ve, kaj hoče in kaj nam je potrebno, tedaj zalaja sto zavidi in psov, ki sami niso še nič dobrega pokazali, pa grizejo in bevskajo in rentajo po starem rimskem pravilu: *Scinper aliquid haeret!*

Namestnik Ivan Hribar je taka redka prikazen, močna individualnost, ki ima pod svojo sivo glavo nad 50 let uzornega dela, velikega truda, izredne poštenosti in jeklene vztrajnosti. Hribarjeva številka »Slovenskega Naroda« je častna knjiga tega nenavadnega moža, s katerim je usoda oblagodajila slovensko in vse jugoslovensko ljudstvo. Kako je on znal pridobivati mlade sile za narodno delo, ki je pravljalo naše združenje! Tudi mene je vzbudil pred 40 leti iz mladostnih sanjarij za pozitivno delo, za resno učenje (dopisoval mi je ruski in češki!) in hvaležen sem mu za stotere dobre nauke in vspodbude. In na stotine, tisoče je sorojakov in drugih Slovanov, ki so mu dolžni enake zahvale. — Ljubljana pa mora slovesno vzklizati: blazna doba Hribarjevega županovanja!

Umeje se, da zlomisel nergač najde pod mikroskopom tudi pri njem kako napako. Kdo je brez nje! Naj pride in vrže kamen, ali naj ne skriva roke, da bomo vedeli, kdo je tak brezmadežen junak! In kdor je v življenju veliko delal, kakor Hribar, more tudi marsikaj pogrešiti. Kdor nič delal ni, ni mogel nikdar pogrešiti. — Sicer se prepogosto tudi takozvani pogreški reducirajo na slučaje, ko se je kaka dobro mišljena akcija ponesrečila vsled močnejših zlobov in sil in usodnih zapletov. — In ako bi teh ne bilo, tedaj bi se bila dobro iztekla in tudi za to bi le širokoustno blagoslovljali tisti, ki danes živkajo kakor vrabci na strehi.

Po tem uvodu, ki pravo za pravo vsebuje že popoln odgovor, naj se pa kratko pobavim s kampanjo »Jutro« proti Ivanu Hribarju. Kar sem čital v današnjem uvodniku, je višek nemoralnega in nevrednega boja v sedanjih volilnih borbi. Upal sem že, predno sem vpregel svoje moči v voz, ki naj bi pripeljal neosvojenim bratom boljših časov, da bo letošnja borba dostojna in posvečena eni sami misli: za močno Jugoslavijo na zunaj, konsolidovano in srečno na znotraj. Mesto tega so priče osebnih udrihanj in mržnje, sumničje, natolcevanje, obrekovanje, podiranje nedolžnih dejanj, poniževanje in

zasmehovanje velikih zaslug in vestnega dela uganjajo peklenke orgije! — Dokazali smo pred kratkim, da mora tak zaslužen narodov delavec in dobrotnik pravočasno umreti, ako se hoče izogniti brutalni brezobraznosti domišljavih ljudskih tribunov sedanje dobe. — Da je dr. Tavčar živ in zdrav in bi ne mogel gledati vsega tega, kar se godi, in to bi se bilo brezdomno zgodilo, tedaj bi videli, kako bi vihteli loparje tudi po njem. Ali se Ljubljančanje ne spominjate mladinskega govornika iz »revolucionarnih« oktoberskih dni 1918, kako je grmel proti Tavčarju in ga pošiljal med staro železo. (Bil mu je je menda na poti v prvi »Narodni vlad« za Slovenijo in Istro.) Kolikokrat, ko so mi to pravili, mi je bilo žal, da nisem bil poleg in bil bi govorniku brez dvoma prisilil revolucionarno zaustavo! — Tako znamo mi častiti svoje narodove delavce!

Bil sem v Pragi in navzoč pri izredno lepi slavnosti, ko je Hribar izročil prezidentu Masaryku poveljne listine; navzoč na čajanki, navzoč pozneje na slavnosti pri ministru Benešu, navzoč pri raznih prilikah, ko se je zbiral pri Hribarju cvet češkega političnega in kulturnega sveta; med vodilnimi možmi češkega naroda imam mnogo starih znancev, lahko rečem prijateljev, saj sem bil aktiven delavec na vseh časnikijskih kongresih, na vseh sokolskih zletih od l. 1891, dalje, na vseslovanem kongresu v Pragi in Sofiji, član eksekutivnega odbora vseslovenskega gibanja, zato tudi zaprt med vojno gotovo največ časa med vsemi sorjaki, — zato pa tudi vem iz lastne skušnjee, kako so češki prvaki govorili o Hribarju. Nedostojno in za Slovence nečestno je, ako »Jutro« namiguje na češke pušice proti Hribarju. — Nedostojno je natolcevanje, da je bila naša delegacija v Pragi trgovska agencija, vsled česar bi bilo prišlo do famoznega boja med poslaništvom in konzulatom, čemur je naredila konec češkoslovaška vlada sama s prijateljskim migom v Beogradu! Lep dobček bi bila z tem naredila našemu — poznejšemu ugledu v Pragi!

Ako je pa Hribar zamenil Prago z Ljubljano, tedaj se je le malce popravil greh iz l. 1918, kajti če je bil kdoli polklican, da bi bil v onih usodopolnih dneh poleg Tavčarja vodil našo Slovenijo — je bil to ravno Ivan Hribar. Ali iztisnil so ga in poslali v Prago! — Na slavnosti pri Masaryku sem bil med oni mi, ki so Hribarju čestitali, tudi jaz, ali dejal sem mu: Gospod poslanik, Vaše edino pravo mesto je v Ljubljani! — On je to sam čutil in vedel je, da pride njegov čas tudi za to nalogo. In zdaj se je tu in svojo nalogo tudi izpolnjuje. Ako je vsi ne znajo po vrednosti oceniti, je žalostno spridevalo naše duševne, politične in socialne revščine.

A. G.

Volilna nervoza.

Osem dni nas loči od dneva odločitve. Agitacija postaja od dne do dne vedno bolj strastna. Človeku se dozdeva, da je vse ozračje napolnjeno z volilnimi gesli. Klerikalci pregledujejo vrste svojih »slovenskih bojevnikov«, samostojneži si z nemškimi letaki iščejo zaslonbe pri nemških Kočevarjih, Kukovec dokazuje na štajerskih shodih, da so »radikali« skoro izpodbili demokracijo tla med slovenskim ljudstvom in če omenimo demagoštvo raznih republikanskih evangelistov, od Nováčana do Radiča, imamo vsaj približno sliko ne ravno razveseljivo izgledajoče volilne kampanje v Sloveniji. Edina sreča v nesreči je dejstvo, da v Mariboru ne bo odjedal gospod Zagorski s svojo dvajsetčlansko stranko drugim tekmovalkam po nepotrebnem glasove, ki se bodo drugod boljše obrestovali.

Čimbolj se bližamo usodnemu dnevu, tem huje se zaganjajo glasila demokratov in klerikalcev v jedva po Sloveniji razširjeno stranko »peščice radikalcev«. »Slovenec« in »Jutro« si pridno sekundirata, Hvaležna sta eden drugemu, če se posreči iztuhtati kako novo krilatice, ki naj bi »vlekla« in diskreditirala Narodno radikalno stranko. Kar se v teh satanskih kuhinjah laži in zlobe zvari, je nemogoče podrobneje naštevati. Če je radikalcev res tako malo v Sloveniji, da se jim ne bi smelo niti pri belem dnevu sanjati o količniku, čemu potem toliko natolcevanja? Zakaj se ne borite po donkišotskih metodah z gospodom Nováčanom? On in njemu sorodni demagogi so vam najbrže premalenkostni, da bi se z njimi ukvarjali. Kaj? ... Mi pa vemo prav natančno, kje tiče razlogi te gonje, vredne globoke prezira. Demokrati vedo, da jim je v Sloveniji odklenalo. Kukovecvi izgledi v štajerski oblasti so tako žalostni, da je mož začel že javno obupovati. Narodna radikalna stranka se ni nikdar sramovala svoje firme, demokracija na Štajerskem pa so sramotno zatajili svoj uradni naziv s tem, da gredo pod parolo »Vse za Napredno kmečko-obrtno zvezo« v volitve. To seveda ni nemoralno. Bog varuj, da bi se kdorkoli predrznil trditi, da je to nesramna špekulacija na nevednost precejšnjega dela podeželskih volilcev.

Vse to pa štajerskih demokratov nič ne moti, da pišejo v »Taboru« o »radikalnem močvirju«. Da so štajerski mladini veliko strastnejši nego njihovi kranjski bratci, so pokazali mariborski dogodki. Tam so povzročili naravnost obsedeno stanje. Takrat je njihova nervoznost tako prekipela, da je morala vmes poseči državna oblast. Sedaj bi radi, kakor čujemo zvoniti, tudi ljubljanski mladini vzpizorili kak škandalček.

ki naj bi v kolonah »Jutra« dobil svoje posebno obležje.

Demokrati upajo reševati svoje napoli izgubljene postojanke z grožnjami in terorjem. »Jutro« grozi med vrsticami z neko revanžo, katere se pa — hvala Bogu — danes nikdo več ne boji. Priznavamo, da jim je težko pri srcu, ko vidijo, da najbolj skrbno izbrane fraze ne vlečejo več. Premalo je, izigravati se kot edine nositelje »jugoslovenske državne misli«. V svoji nervozi potrebujejo krepkejših argumentov. Zato rišejo svojim čitateljem velesrbsko pošast, in kadar to ne zaleže, potem poiščejo v ropotarnici svojih obrablenih fraz tisto znano o »velepridobitnosti«. Čudni »demokratije«! V eni roki držijo bič, s katerim bi najraje vtepali državljano svoje nazore, z drugo pa brizgajo med ljudstvo najnesramnejše laži, da bi se vsaj na ta način še ohranili pri političnem življenju.

Sličan pojav nam nudijo klerikalci. Včerajšnja številka »Slovenca« je polna duhtečih cvetov iz vrta klerikalne žurnalistike. Glasilo stranke, ki ob vsaki priliki ponosno povdarja, da je edina legalna predstaviteljica slovenskega naroda, ne bi prisodilil tako malenkostne borbe proti onim »strančicam«, ki bodo kakor se to vedno zagotavlja, 18. marca izginile s površja. Stranki, ki je tako sigurna svoje zmage, bi priporočali bon ton v politični argumentaciji. S tem bi »Slovenec« svoji stvari neprimerno več koristil, nam bi pa bile prihranjene ne ljube, vendar pa potrebne polemike.

Nervoza se polšača v precejšnji meri tudi slovenskih »zelenašev«, naših samostojnežev. »Kmetijski list« dela Narodni radikalni stranki nepotrebno reklamno. Udrinjanje po klerikalcih pa je v tem glasilu zavzelo tak obseg, da se najbrže ježijo klerikalnim voditeljem laske, ko čitajo svoje politične biografije. Neokusno pa je, da se ustavljajo ob Zebotovih slikih. Malo več takta, bi g. Pucelj že lahko pričul svojim učencem. Časopis je stvar, ki gre tudi preko državnih mej in tam, kjer postane boj proti osebi z iznašanjem osebnih pogrsk in slabosti, absurdum, nima nikdo pravice poveljevati neko »kulturo«, ki stoji na jako trhljih nogah. Zdi se, da prede samostojnežem zelo slaba, sicer ne bi s tako bombastičnimi sredstvi lovili lahkovernih kalinov. Pa kaj si hočemo, ko je pa vse tako preracunjeno, da se človeku z normalnim razumom še le prepozno odkrijejo vse tajnosti takih metod.

Edina uteha v dobi te nervoze je kratek čas, ki nas loči od 18. marca. Nestrpno pričakovanje bo zadovoljeno, ko bo telefonska in brzolavna žica po vsej državi raznašala volilne rezultate.

Demokrati in odškodnina beguncem.

Primorcem v premišljevanje.

Kako očetovsko so se naši demokrati zavzeli za odškodnino našim Primorcem in Korošcem, najbolj dokazuje njihov nastop pri glasovanju zakona o vojni odškodnini. Predlog za vojno odškodnino za Srbijo in Črno goro je bil v posebnem odboru v pretrgu od meseca aprila lanskega leta. Do konca julija je bil za odobro delo dokončan in podal dva predloga skupščini. Ker pa v vladnih strankah ni bilo soglasja, se je skupščina odgodbila. Zakon je bil potem v novembru sprejet. V tem zakonu je določena vojna odškodnina samo za Srbijo in Črno goro. Razen tega je določeno, da se ustanovi posebno sodišče, ki naj ugotovi od srbskih čet v letih 1914 in 1915 povzročeno škodo v obsejnih kraljih bivše Avstro-Ogrske ob Savi in Drini.

Za škodo, ki so jo pretrpeli naši ljudje pod italijansko okupacijo, dalje on, ki so jih Italijani izgnali iz Primorja in Istre, kakor tudi on, ki so jih pregnali Nemci iz Koroške se ni nič ukrenilo. Narodno-socialistični poslanec Deržić se je trudil, da bi prišel v zakon poseben člen, da se za ugotovitve te škode ustanovi posebno sodišče, da tako država dobi jasno in objektivno sliko o škodi. Ta trud je bil brez uspeha radi strankarskega nastopa slovenskih demokratov, osebilo dr. Gregorja Žerjav.

Ta gospod je hotel v svoje ministrstvo za socialno politiko združiti vse, kar bi moglo služiti njegovi stranki in strankarski slavi. Med parlamentarnimi političnimi so v Ljubljani vse iztuhali in objavili v svojem časopisu pozive na begunce, da naj ti predložijo odškodninske prošnje na ministrstvo za socialno politiko, ker bo to zadevo takoj rešil minister dr. Gregor Žerjav.

Ko je prišel zakon o vojni odškodnini v plenem skupščini, je poslanec Deržić znova skušal spraviti poseben člen za ustanovitve sodišč v zakon. Dr. Žerjav pa je potom svojega kolega poslanca Kučiča dal predložiti predlog, da se minister za socialno politiko pooblašča, da on zbere vse prošnje, ugotovi škodo in jo izplača iz rednega proračuna tega ministrstva tekem prihodnjih let. Seveda je ta predlog bil od večine gladko odbit, ker ga niti vlada prej ni bila vzela v pretes in je bil v bistvu samo strankarsko volilni trik. Ravnotako je vlada večina odbila Deržićev predlog, vzlic dejstvu, da so vladni poslanci, osebito radikalni, priznavali upravičenost tega predloga. Minister pravde dr. Markovič je bil v nepriliki in je potem ponovno izjavil, da je tak predlog za sodno ugotovitve škode upravičen, da pa vlada ni o tem razpravljala.

ljal in četudi on s tem predlogom soglašal, ga vendar ne sme sprejeti v imenu vlade. Tako se je to vprašanje po edini krivdi in strankarski zaslepljenosti demokratov zavleklo za nedogleden čas.

Gospodje demokratije so argumentirali svoj nastop napram beguncem jako značilno, sledeče: Vojna odškodnina za Srbijo in Črno goro se izplača tekem petdesetih let, mi pa hočemo, da se našim beguncem škoda izplača tekem prihodnjih treh ali petih let. Radi tega zahteva za odškodnino naših beguncem ne sme priti v zakon, ampak je edino pravilno, ako se reši administrativnim putem v ministrstvu za socialno politiko pod ministrom dr. Gregor Žerjavom.

Rečimo, da bi bili demokrati to res sprovedili, je vžle temu tako postopanje vsega obsojanja vredno. Vprašanje odškodnine je tako važno za naše begunce, da se s tem vprašanjem ne sme delati političnih eksperimentov. Država bo morala plačati odškodnino; škoda pa mora biti vsakemu oškodovancu objektivno in pravično odmerjena. To pa se mora zgoditi le potom posebnih sodišč. Gotovo je, da niti dva oškodovanca, ki sta pretrpela enako škodo, ne predložita enakih računov. Za izgubljen poživost, ki je bilo iste nabavne in faktilne vrednosti, bo na primer eden zahteval 20.000, drugi pa 60.000 dinarjev ali pa še več. Da se torej odškodnina pravično ugotovi, je potrebno sodišče s sodniki in posebnimi izvedenci na osnovi zakona, ne pa kaka administrativna komisija s politično-partizanskimi intencijami posameznih članov.

To sodišče bi že lahko imeli, ako bi bili slovenski demokrati poslanci zastopali res interese naših beguncem in ne imeli samo strankarske politične cilje za edino merodajne pri vseh svojih ukrepih. Begunci pa naj ta dejstva sodijo in odločijo o svojem nastopu.

Vsa gori navedena dejstva je svoječasno že objavil slovenski dnevnik, ne da je kdo ugovarjal. Mi smo se ponovno informirali pri možih, ki so sodelovali, in uverili smo se, da je vse resnično tako, kakor smo danes ponovili tudi mi. — Naši Primorci in Korošci vidijo zdaj, kako so jih vlekl za nos s tistimi napovedmi vojne škode. Vse vkup je bil le volilni švindal, zato je padlo v vodo tako važno vprašanje, naših beguncem. Društvo »Soča« in koroško »Udruženje« pa naj v zahvalo drži za dr. Žerjavom. Bodo že še čutili na lastni koži posledice svoje nalvne zaslepljenosti. — Primorci, proč od demokratske barke, ki jo že podgane zapuščajo. x. y.

Naša skrinjica na Kranjskem (izven Ljubljane) je predzadnja.

Prva „Narodna vlada“.

»Slovenec« je prinesel govor dr. Brejca na volivnem shodu v Sent Vidu nad Ljubljano. Proti napadom dr. Sušteršiča brani dr. Brejc delovanje takratne naše »Narodne vlade«. To je menda prvi slučaj, da se v naši javnosti razpravlja o delovanju naše »Narodne vlade«. Čez 1200 suženjskih let smo dobili prvič v naši zgodovini — z dovoljenjem cesarja Karla in s polnomočjem »nekrvave revolucije« — svojo »Narodno vlado« v beli Ljubljani. A ta naša prva in edina »Narodna vlada« je bila tako slava, da nasprotniki, a še raje pristaši, o nji molče kot grob in se je sedaj — po starih letih nikdo več ne spomni. Izginila je, da pravzaprav niti nismo znali, kdaj in kam, in nikdo ni za njo žaloval in nikdo se je več ne spominja. Izgleda, da se tudi gospodje, ki so sodelovali pri tej komediji, nič kaj radi ne spominjajo teh dni svojega življenja in jim je vse, če jih javnost kar najhitreje pozabi. Vsaj doslej se nismo slišali, da bi se bil kateri izmed udeležencev tega diletantskega igralnega ensembela skliceval na svoje zasluge, katere si je zadobil za diletantske predstave onih dni. Šele sedaj je dr. Brejc prekinil ta tihi molk in s tem je odvzel tudi drugo stran, namreč nas, prostovoljne in neprostovoljne gledalce, obzirno rahločutnosti, da se vzdržujemo z našo kritiko.

Dr. Brejc je narisal pred svojimi poslušalci strašno krvavo sliko: mase milijonske armade se vale proti Ljubljani, od zadaj jih potiskajo zmageprijani laški ardit. Preu nevarnost, da se kakor hudournik razlizejo po naših dolinah. Potem pa pozove poslušalce, naj si vsakdo po svoji več ali manj bujni domišljiji predstavi, kaj bi moralo iz tega nastati: — ropi, morije, požigi, nasilstva vsake vrste itd. Slovenska zemlja se naposled izpremeni v puščino, a konec bi bil: laška okupacija!

To je torej prvo dejanje predvstane komedije o »Narodni vladi«. Drugo dejanje »Narodne vlade« se osnuje. Može, ki so mislili, da so najboljši, so stopili skupaj in eden drugemu rekli: Jaz sem minister in ti si minister.

Potem pa pride »tretje dejanje«. In to je najbolj zanimivo: »Narodna vlada« zasede postojanke ter na brzo roko reši domovino nesreče, večje kakor je bil katerikoli hunski ali turški pohod. — »Se predno se je masa ljudstva prava zavedla, kaj se godi, je Narodna vlada, še spravila pomililonsko armado preko slovenske zemlje, brez najmanjše nesreče, skoraj da brez incidenta, za njo pritiskajočo laško vojsko pa blizu demarkačne črte ustavila in daljno zasedbo Kranjske po Italijanih prepečela.«

Martin Krpan je imel vsaj sekiro in lipov kvi, ko je šel nad Brdavska, Narodna vlada pa ni imela — pravi dr. Brejc — niti voljstva, niti denarja. Imela je samo nasilje, katere so si gospodje delili med sabo na podlagi starih avstrijskih patentov. Vse je naredila samo s enim ednim plašljivim plakatom, ki ga je pošiljala po vaseh. Ljudje sicer niso bili toliko plašljivi, kakor pa Narodna vlada v Ljubljani, ter so se smejali dotičnim plakatom in jih iz kuriozitetne »bajali« po plankah in po svinjajah. Milijonska družba blivih avstrijskih vojakov se gotovo ni prestrašila onih lepakov, katerih ni niti čitala in radi Narodne vlade bi lahko šla cela dežela v pepel. Vse je šlo tako mirno in lepo, ker je vsak vojak imel samo eno željo: da pride kar najhitreje domov. Naši železničarji so šli tej neodoljivi želji z vso močjo na roke, ter delali neumorno dan in noč, da razčistijo deželo. Železničarji so si v istini v onih dneh pridobili neverjetnih zaslug in zate zasluge so jim bo morala Narodna radikalna stranka oddolžiti v imenu države. Toda to so delali sami od sebe, Narodna vlada ni pri tem ničesar pomagala in jih tudi ni mogla nič ovirati. Ena močna vojaška patrulja bi bila lahko v onih dneh avstrala celo slavno »Narodno vlado« s njeno »revolucijo« vred. Se bolj smešna je trditve, da je ta vlada ustavila Lahe. Vojak mora ubogati samo svoja vojaška povelja in če bi bili ardit dobili povelja, bi bili šli tudi v Ljubljano, na Dunaj ali v Budimpešto. Toda dobili so povelje, da smejo samo do demarkacijske črte londonskega pakta, ker so bile zemlje onstran te črte po dogovoru s srbsko vlado in z jugoslovanskim odborom določeni za kraljevino SHS. Če bi se bil Pašić izjavil, da ne reflektira na Ljubljano, bi bili ardit v nekaj urah tam in Narodno vlado bi se bilo zgodilo, kar se je na primer v Gorici. Srdi so pustili Slovence, naj se nekoliko igrajo »narodno vlado«, da pokažejo, če kaj znajo. Ker se je pa pokazalo, da prav nič ne znajo in je morala država vsled tega doživeti občutne blamaže (n. pr. koroški plebsisti), so jo na tistem delu v penzijo. To je cela resnica! Naravnost sramotno je priznanje, da »Narodna vlada« ni imela nobenega voljstva. Zakaj ga pa ni organizirala? To je bila vendar njena glavna dolžnost in prilika in možnost je bila, da se spravi skupaj zlastna moč. Zakaj ste dali v Zilo in v Podkloster samo nekaj starih avstrijskih žandarjev, katere so kmetje takoj naglani z mokro cunj? Ali res ni bilo prav nobenega mladčnika, ki bi bil hotel služiti domovini? Bilo jih je dovolj, toda Narodna vlada tega ni znala narediti. Z malno četo ljudi bi si bili takrat lahko prihranili vse blamaže in žrtve na časti, premoženju in ljudeh in Koroška bi bila naša! Takrat je bilo treba postaviti pest na Beljak in na Ceovec, ne pa pošiljati prazne memorandume v Pariz.

Imismo, da je najboljša, če se o naši »Narodni vladi« molči, kakor se je molčalo doslej. Pustimo zgodovini, da napiše njene grehe, slabosti in nesposobnosti, za uzled slovenskega dela našega naroda je pa najbolje, ako sedaj ne obeša na vrstico tega perila.

KONFERENCA ZA DONAVSKI PROMET.

Beograd, 8. marca. (Z) Danes je odpotoval v Bratislavo naš zastopnik v donavski komisiji g. Wilfan, radi pogajanj, ki se bodo vršila v donavski komisiji za tranzit po Donavi.

DOVOLJEN AMERIŠKI SLOVENSKI LIST.

Beograd, 8. marca. (B) Minister notranjih del je dal s svojim rešenjem z dne 2. marca 1923 št. 2070 dovoljenje za prihod in razpečevanje v naši državi slovenskemu listu »Glasilo K. S. K. Enote«, ki izhaja v Chicagu. To dovoljenje je minister izdal, ker imenovan list ne piše proti interesom naše države.

Iz prosvetnega življenja.

NARODNO GLEDALIŠČE V LJUBLJANI.

Polovica tekoče gledališke sezone je prekorajena. Zato je umestno, da se ozremo po dosedanjem gledališkem delovanju in razvijemo ob enem repertoarni načrt, katerega bo skušala gledališka uprava izvesti do konca sezone 1922/23. Do zdaj nam je dala drama 20 del. Med temi je 5 originalnih slovenskih (Hlapci, Romantične duše, Kralj na Betajnovi, Za pravdo in sree, Peterčkovje poslednje sanje), 3 angleška (Othello, Jack Straw, Črna dama iz sonetov), 2 francoski (Madame Sans Gene, Cudež sv. Antona), 3 nemška (Krojaček junacek, Volček, Ugrabljeni Sabine), 1 noriško (Heldi Gabler) in 1 madžarsko (Lilom). Opera je do zdaj naštevila in vpriporila 15 del in sicer: izvirno slovensko opero »Gorenjski slavček«, 3 češke opere (Tačevstvi, Jenufa, Vrag in Katra), 2 italijanski (Sevilski brivci, Mefistofeles) in nemško opero »Nižav«. Iz prejšnje sezone so se deloma ponovile ter deloma na novo naštevile opere »Prodna nevesta«, »Triptichon«, »Carmen«, »Lakme«, »Butterfly«, »Rigoletto« in »Tosca«.

Do konca tekoče sezone se namerava vpriporiti v dramatični del: Shakespearjeva komedija »Kar hočete«, Ogrizovičeva »Hasanaginica« z gostom Markovičem iz Zagreba, Shawova komedija »Cezar in Kleopatra«, Čehova drama »Češnjev vrt« in komedija Rostanda »Cy-

rano de Bergeraca. Iz prejšnje sezone se ponovno »Hamlet«, »Revizor« z Markovičem v vlogi poglavarja ter v pooblaščenju spominu dr. Ivana Tavčarja dramatičnega njegove novele »Otok in Struga«. Operno osebo pripravila Webrova »Carostrelca« ter Humperdinckovo opero »Janko in Metka«. Tudi so se razdelile vloge na Mozartovi operi »Figarova svatba« in »Don Juan« (ter za Wagnerjevo opero »Tannhäuser« in Verdijsko »Aida«). Med drugim se bodo izvajale Čajkovskega opera »Onegin«, hrvaškega skladatelja dr. Božidarja Široka opera »Novela od Stanca«, Blehova opera »Zapečaten«, izvirna slovenska ipavčeva pantomima »Možicek«, Miroslava Vilharja opera »Lopudska sročica« ter Verdijski operi »Traviata« in »Aida«. Budgetne in valutne razmere bodo odločile, ali se izvajala meseca mala »Aida« ali »Tannhäuser«. Charpentierjeva opera »Luitza«, ki je gledališkemu občinstvu gotovo še v najboljšem spominu iz lanske sezone, se namerava ponoviti. Vlogo očeta je našteval g. Betetto.

V sezoni 1922/23 dobi vsak abonent 48 predstav in sicer 24 dramskih in 24 opernih. Do konca razpisanih predstav za abonemane t. j. do 12. marca bodo imeli abonente sledeče število predstav: V drami red A 15, red B 15, red C 15, red D 16, red E 16. V operi: red A 14, red B 15, red C 15, red D 14, red E 14. Od 12. t. m. dalje dobe gledališki abonenti v dramatični sledeče število predstav: red A 9, red B 9, red C 9, red D 8, red E 8. V operi: red A 10, red B 9, red C 9, red D 10, red E 10.

Narodno gledališče v Ljubljani spada enako kakor Narodno kazališče v Zagrebu, Narodno pozorišče v Beogradu ter gledališča na Dunaju, v Pragi itd. med stalna gledališča, ki imajo celoletne, torej 12 mesečne abonemane in ne 6 ali 7 mesečnih kakor n. pr. gledališča po Italiji. Nova sezona 1922/23 se prične s 1. oktobrom 1923. Do tega časa traja sezona 1922/23. Gledališka uprava bo skušala odigrati vse predstave, katere je abonementom še dolžna, pred gledališkimi počitnicami, torej do 20. junija t. l. Če bi pa to vsled katerikoli zadržkov ne bilo mogoče, se bodo odigrale preostale, abonementom dolžne predstave, pred pričetkom sezone 1923/24, t. j. tekom septembra t. l., kakor se to vrši po drugih mestih. Novi abonenti za predstave, ki se bodo za abonemane še v naznanenem številu izvajale, se še vedno sprejemajo in vabijo. Prijavilo naj se v knjigovodstvu uprave Narodnega gledališča v Ljubljani (dramsko gledališče, pritišče), kjer so jim na razpolago vsa potrebna pooblaščenja. Cene abonemantov so nespremenljive in v skladu s število predstav.

— Iz ljubljanske opere. Pri predstavi Dvojakove opere »Vrag in Katra« v nedeljo, dne 11. t. m. poje vlogo knežnje ga. Thierly-Kavčnikova, vlogo Marbuela g. Betetto, vlogo Lucifera g. Zupan. — Sprememba opernega repertoarja. V soboto, dne 10. t. m., se poje v opernem gledališču namesto »Jenufe« opera »Tosca«. Red B.

— V ponedeljek, dne 12. marca ob 8. uri zvečer v dvorani hotela Union, vrši se III. simfonični koncert Muzike Dravske Divizijske Oblasti pod vodstvom kapelnika dr. Josipa Čulina. Sporednosta sledeče točke: 1. Parma: Predigra k operi »Tara pesem«. 2. Beethoven: simfonijski št. 5 v c-molu. 3. Liszt: Klavirski koncert v Es-duru, igra g. koncertni pianist Anton Treš, spremlja orkester Dravske Divizijske Oblasti. 4. Goldmark: »Sakuntala«, overtura. Predprodaja vstopnic v Matični knjigarni na Kongresnem trgu.

— Obnova. Člani poveljskega in orkestralnega oddelka kulturnega društva »Obnova« iz Ljubljane prirede dne 18. t. m. ob pol 8. uri zvečer v dvorani Sokolskega doma v Ljubljani svojo prvo glasbeno produkcijo. Na programu so: Adamčeve, Sattnerjeve, Aljaževe, Ipavčeve, Schwabovje, Feersterjeve, Kellerjeve in Pfeifferjeve skladbe.

— Uspehi dirigenta Vavilava Talicha v Angliji. Bivši kapelnik ljubljanske opere, sodanji šef Češke filharmonije v Pragi g. Vavilav Talich je dirigiral dva simfonična koncerta v Londonu in Liverpoolu. Na vzporedno so bile sledeče simf. skladbe: Beethoven »Egmont«, Handlova »Concerto grosso« v g-molu ter Sukova »Pohadka« z »Raduže« a Mahuleny. Uspeh Talichov je bil pri obeh koncertih popoln in so češke skladbe doživele prav prisen sprejem. Kritika ocenja visoko dirigentsko umetnost Talicha in ga imenuje ne samo gorečim Slovanom, marveč tudi umetnikom, ki znajo orkestru sugerirati svoje ideje. Talich je bil v Lon-

donu gost dirigenta dr. Boula in je povabljen na nadaljnja gostovanja v Angliji. — To je tisti Talich, čigar zmožnosti in sposobnosti Ljubljana svojčas ni znala ceniti!

— Slovanski izžik na univerzi v New Yorku. Columbia-univerza posvečuje študiju slovenskih jezikov, posebno češkoslovaškega, največjo pozornost. Minister prosvete je dal nakupiti precejšnjo knjižnico češkoslovaške leposlovne in znanstvene literature, ki se bo v kratkem prodala univerzi in se bo v bodoče izpopolnila.

— Zvečna otvoritev bukarške univerze. Kakor smo nedavno poročali je romunska vlada radi protizidovskih izgrede zatvorila bukarško univerzo. Ker so dijaki izjavili, da se bodo v bodoče zadržali mirno in lojalno, in da se odpovedujejo svoji zahtevi za numerus clausus, je vlada univerzo v tork zopet otvorila.

— Maurice Maeterlinck ponesreči. Pariški listi poročajo, da se je čni v Nizzi ponesrečil znan belgijski pesnik Maurice Maeterlinck. Ko se je vračal s svojim avtomobilom proti domu, je ta zadela ob kup kamenja in se prevrnil. Srečen slučaj je našel, da si je Maeterlinck pri padcu izpah samo levo roko.

Glavni urednik: Ivan Podržaj.

Odgovorni urednik: Miha Gaberšek.

Last »Zvezne tiskarne« v Ljubljani.

Emil Gaborjau:

Akt štev. 113.

Roman.

(Nadaljevanje.)

Ko je bilo pismo napisano, je Prosper hitro plačal in odšel. Vprašal je še za najbližnjo pošto, kakor da bi se bal, da pride njegova ovadba prepozno, ter oddal svoje pismo v ulici Cardinal Lemoine.

Do tedaj ni dvomil niti najmanj, da je bil upravičen to storiti.

V zadnjem trenutku pa, ko je izpuštil pismo, ko je slišal, kako je pismo padlo v nabiralnik, mu je vstalo tisoč pomislekov.

»Ali ni storil napačno, da je tako naglo izvršil to dejanje? Ali ne bo to pismo prekrizalo vse Verduretove načrte?«

Ko je dospel v hotel, si je to dejanje že bridko očitil.

Josip Dubois je bil medtem tu ter je bil sporočil, da je bil mojster poslal brzojavko, v kateri je ta naznanil, da je vse končano in da bo dospel drugi večer ob devetih na Lyonski kolodvor.

Prosper je bil obupan. Vse na svetu bi bil dal za to, da bi bil mogel dobiti zopet v roke anonimno pismo.

In zares je imel vzroka doveli, da je bil neutolažljiv.

Ono uro je stopil Verduret v Tarasconu v vlak ter si izdelal popoln načrt, kako bi mogel najuspešnejše izbrati, kar je bil dognal.

Sestavil je v celoto, kar je bil izvedel od nekdanje služkinje gospodične La Verberie ter izjave nekega starega služabnika rodbine Clamerana z onim, kar je že vedel. Na ta način se mu je z njegovo čudovito iznajdljivostjo posrečilo s pomočjo izpovedi ljudi, ki so bili v Vésinetu pri Lagorsu v službi in s pomočjo notic pri policijski prefekturi, kar mu je preskrbel Dubois - Farferlot, sestavil v vseh podrobnostih strahovito dramo, ki jo je bil že slutil, v eno samo celoto.

Kakor je bil to izjavil že prej, je bilo iskati vzrok zločina v daljni preteklosti. In dogodkom iz teh preteklih časov je bil Prosper padel kot žrtev.

Tu hočemo podati dogodke te drame, kakor jih je spisal Verduret za svoje poročilo preiskovalnemu sodniku. Na podlagi teh navedb je hotel spraviti oba lopova pod obtožbo.

DVANAJSTO POGLAVJE.

Dve uri od Taranona na desnem bregu Rhone, nedaleč od čudovitih vrtov gospoda Audiberta, vidiš staro zanemarjeno, a vendar še trdno graščino Clameranov.

Tu je živel leta 1841 stari marki Clameran z obema svojima sinoma Gastonom in Louisom.

Stari marki je bil nekoliko čuden človek. Bil je eden izmed onih sedaj že izumrtih svojeglavnih plemičev, katerih ura se je bila ustavila leta 1789 in ki računajo s časom že preteklega stoletja.

Bolj se je oprijemal svojih iluzij, kakor svojega življenja in vztrajal je pri tem, da so bili vsi dogodki od leta 1789 naprej samo vrsta neslanih karikatür in smešnega pehanja peščice upornih državljani.

Pobegnil je bil kot eden prvih v spremstvu grofa Artoisa in se je vrnil šele z zavezniki leta 1815 na Francosko.

Boga naj bi bil zahvalil, da je našel še del velikanskega posestva svoje rodbine, sicer majhen del, vendar zadosti velik, da je mogel pošteno živeti; on pa je mislil, da za to malenkost bogu ni dolžan nobene zahvale.

Izpočetka se je zelo trudil dobiti kako službo na dvoru. Ko pa je polagoma spoznaval, da so vsi koraki brezuspešni, je sklenil, da se umakne na svojo graščino, pri čemer je svojega kralja, ki ga je oboževal, vendarle obenem obžaloval in preklinjal, ker ga je imel v globini svojega srca za Jakobina.

Lahko se je privadil brezdelnemu udobnemu življenju na kmetih. Imel je nekako 15.000 frankov rente ter izdajal na leto 25.000 do 30.000 frankov, prepičani, da mu bo nov zakon o restavraciji zemljišč vrnil vsa njegova posestva.

Kakor on, sta živel tudi njegova sina. Mlajši, Louis, je popival, igral ter se lovil vedno za zabavami v okolici in za najrazličnejšimi kratkočasi. Starejši, Barton, je skušal razumevati gibanje svojega časa, je delal, bral in dobival skrivaj časopise, katerih imena sama bi se bila zdela očetu že kaznjivo bogokletje.

Sicer pa je bil stari marki v njegovi samopašni brezskrbnosti najsrečnejši človek, jedel je dobro, pil še bolj, mnogo je hodil na lov, bil je precej priljubljen pri kmetih in sovražen od meščanov sosednjih mest, ker jih je zasledoval s svojim zasmehovanjem, ki pogosto ni bilo samo neslano.

Celo kadar je občutil težo življenja najbolj, poleti v veliki vročini v dolini Rhone, ali če je veter premočno brl, je imel vedno svojo zabavo, ki mu je nobeden ni mogel vzeti, in ki je bila vedno privlačna in ga je vzpodbujala: Kregal se je nad svojo sosedo, grofico La Verberie.

Ta grofica La Verberie, ki je marki ni mogel trpeti, je bila visokorastle kumerna gospa, koščene in robate postave in robatega značaja, ponosna, visoka, prezirljiva, kakor led mirza v občevarju z enakimi in trda proti malim ljudem.

Kakor njen plemeniti sosed, je bila tudi ona s svojim možem zapustila deželo. Njen mož je padel pozneje pri Lützu, kjer se pa v nesrečo za njegov spomin ni boril na francoski strani.

Leta 1815, se je tudi grofica vrnila na Francosko. Dočim pa je našel marki de Clameran razmeroma blagostanje, il je dala kraljeva radodarnost kljub vsem priporočilom samo majhno posest z gradom La Verberie in rento 2500 frankov iz blagajne za odškodnino.

Grad La Verberie pa bi bil lahko zadostoval marsikomu.

Ce tudi bolj skromen, kakor grad Clameran je lepši kastel La Verberie vendar precej prostoren ter udoben in lepo opremljen. Vsak plemič bi bil lahko zadovoljen s takim posestvom, zlasti ker je stal grad sredi prostranih nasadov.

Ta park, ki se razteza od ceste v Beaucaille do reke, tvori zanimivost cele okolice; krasen je ta park, v katerem stoji stara drevesa, stene grmovja, v njih skrivališča, travniki vmes in blister potok, ki se vije skozi vso to naravno krasoto.

Tu je živel grofica La Verberie ter neprestano tožila in vzdihovala. Imela je eno samo hčerko, Valentinu, plavalaso, bledolice deklico, osemnaest let staro, z velikimi živimi očmi, tako lepo, da je vznemljala zavist svetnikov, ko je prihajala vsako jutro k maši. Glas o njeni lepoti je šel celo od Rhone daleč v notranjost dežele.

Pogosto so jo videli brodniki, če so se peljali mimo, ali če so napot v vodi priganjali svoje konje, ko je sedela v beli obleki z razpletenimi lasmi v senci velikih dreves ob bregu, s knjigo v roki. Zdelo se je tem trdim poštemim ljudem kakor tajinstvena prikazen, ki obeta srečo, in med Arlesom in Valensom so mnogo govorili o lepi villi na La Verberie.

Gospodu de Clameranu je bila njegova sosedna neznanost, grofica La Verberie pa je markija naravnost čutila. Dal ji je ime čarovnice in ona ga ni

nazivala nikdar drugače kakor starega kalina. In vendar bi se bila morala ravno ta dva dobro razumeti, ker sta bila pravzaprav enakega mnenja in sta stvari gledala samo vsak s svojega stališča. Tako bi se bila mogla večno kregati, pa se jima ne bi bilo treba niti se jeziti, niti se zopet spraviti.

On si je bil vstvaril svojo filozofijo, zabavljal je čez vse in vendar mu je dišala jež. Ona je imela srce polno jeze, srd jo je ogledal do kosti in od zavisti je bila vsa zelena.

Kljub temu bi si bila mogla prav prijetno kratiti večere, saj sta si bila najbližnja sosed.

S Clamerana sem je bilo to prav dobro videti v parku Valentininega hrtja, kako je poskakoval in z La Verberie je bilo vsak večer videti razsvetljena okna v jedilnici na Clameranu, nakar je grofica rekla vsakikrat s strupenim naglasom:

»Tako, sedaj bodo zopet žili.«

Med obema gradovima je tekla samo Rhona, tu nekoliko zožena, ki je hitro tekla med bregovi proti morju. Med obema rodbinama pa je vladalo sovraštvo, globoje kakor Rhona in bolj divje, kakor njeni valovi.

Od kod to sovraštvo?

Tako grofica, kakor marki bi bila v zadregi, če bi jih bil kdo vprašal za vzrok.

Govorilo se je, da je pod Henrikom IV. ali Ludvikom XIII. zapeljal neki La Verberie neko Clameran in da je potem prišlo do dvoboja: meči so se blesketali v solncu in kri se je prelivala. To je bilo vse in še to je bilo nezanesljivo. V to kolikor toliko zgodovinsko podlago pa je bila legenda vpletla svoje niti in to enostavno povest so poznejši rodovi okrasili s tragiko, polno krvi in grozot.

Posledica je bila, kakor je vedno v življenju, da se je Gaston, ko je srečal Valentinu na neki slavnosti, zaljubil v njeno lepoto.

Pa tudi Valentinu je bil Gaston všeč in ni se mogla otrestiti misli na njega.

Nekega večera, bilo je v maju, ko je bila grofica La Verberie v Beaucaille, se je drnil Gaston, ki je bil Valentinu do tedaj oboževal samo od daleč, vdreti k njej v park.

Le malo je bila začudena in prav nič ogorčena. Prava nedolžnost ne pozna one skrbnosti, s katero se obdaja umetna nedolžnost. Valentinu niti na misel ni prišlo, da bi bila poslala Gastona stran.

Počasi sta se sprehajala roko v roki med visokimi drevesi; da sta se ljubila, je bilo za oba samobesni umljivo, s solzami v očeh pa sta si tožila, kako brezupna je njena ljubezen.

Uvidela sta, da ne bosta mogla premagati brezmišnega sovraštva obeh hiš in da bi bil vsak poskus zaman. Prisegla sta si, da bosta vedno mislila drug na drugega in sta sklenila, da se ne bosta videla nikdar več, ne, nikdar več... samo še enkrat, samo enkrat.

Koliko bolj kakor druge bi morali razumeti Valentinu z njenim mehkim ljubezni polnim srcem, katero je odurnost grofice prepestrano obdajala.

Med gospo de La Verberie in Valentinu ni prišlo nikdar do zaupnega razgovora, da bi bila mogla videti mati v srce hčerke kakor v odprto knjigo.

Gospa de La Verberie je videla na svoji hčerki samo njeno lepoto. Rekla si je:

»Prihodnjo zimo bom izposodila nekaj denarja; peljala bom malo v Pariz, v svet, in čudno bi moralo biti, če bi se ne našel kak bogat zaljubljen snubec, ki jo vzame zaradi njene lepote in me reši moje nedostojne ponižanja.«

Pisma, račune, kuverte, vizitke
in vse za trgovino in cbrt
potrebne tiskovine
izvršuje lično in poceni
Zvezna tiskarna
in knjigarna
v Ljubljani, Welfova ulica 1.

Oglasi

v dnevniku „JUTRANJE NOVOSTI“
bodo dosegli največje uspehe.
Upeljali bomo tudi takozvane
MALE OGLASE
po kolikor mogoče najnižji ceni,
da jih bode vsakdo lahko naročil.

Vedra množina
časopisnega papirja
na prodaj.
Kje, pove uprava lista.

Stavbišče
za vilo

v lepem kraju na Gorenjskem se prodaja za 20.000 D.
— Ponudbe pod „Ugoden nakup“ na upravo lista.

Podpisani vljudno naznanjam, da sem se s svojo pisarno preselil iz dosedanjih prostorov v Slomškovi ulici na Rimsko cesto 13.

Bokal Anton

dobava in polaganje parketov.

Išče se lokal
v najem

primeren za mizarstvo obrt, ki bi bil izvrševal samostojen mizarški mojster z 2 do 3 pomočniki. Lokal pre. zamem pod ugodnimi pogoji takoj event tudi z mizarstim orodjem za več ali manj delavcev. Cenene proučbe pod „mizarstvo“ Sp. Dravograd 4.

Slavnemu občinstvu

naznanjam, da imam v zalogi vsakovrstne politirane spalne, jedilne in kuhinjske opreme iz mehkega, trdega in fornirovane lesa, prejemam tudi nadaljnja naročila. Cene nizke. — Henrik Bilec, miz. mojster, Vičmarje št. 22, p. št. Vid nad Lj.

Pozor lesni trgovci!

Prodajam zemljišče tik po staji blizu Celja pripravno za vsakega lesnega trgovca ali za stavbišče. Naslov v upravi lista.

Stenski načrt Ljubljane je izšel

v zalogi „Stenskih reklamnih načrtov trgovsko-prometnih središč in kopališč kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev“ ter se dobiva po vseh trafikah za ceno od Din 7.—, po pošti Din 8.— kakor tudi v glavni zalogi:

Oglasni zavod: J. Zormanovo anončno in reklamno podjetje,
LJUBLJANA, Gledališka ul. 2.